

โรคติดเชื้อโคโรนา 2019: บทเรียนจาก “ภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์”

จากการที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบรายงานผลการประชุมศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เรื่องภาวะเศรษฐกิจและแนวทางการเปิดรับนักท่องเที่ยวที่ได้รับการฉีดวัคซีน และมีมติเปิดให้นำร่องเปิดประเทศโดยให้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับวัคซีนแล้วและมีผลการตรวจโควิด-19 เป็นลบเดินทางเข้าภูเก็ตโดยตรงผ่านเครื่องบิน และสามารถท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดภูเก็ตโดยไม่ต้องกักตัว โดยดำเนินการในช่วงกรกฎาคม - กันยายน 2564 และเรียกโครงการนี้ว่า “ภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์” เพื่อให้จังหวัดภูเก็ตเป็นเหมือนห้องทดลองในการฟื้นฟูเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวของประเทศในภาวะที่ประชากรโลกเริ่มได้รับวัคซีนป้องกันในสัดส่วนสูงขึ้น โดยมองว่า หากดำเนินการได้ผลดี ก็จะขยายแนวทางดำเนินการไปยังพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น กระบี่ พังงา พัททยา และเชียงใหม่ เป็นต้น หรือถ้าสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้จริงๆ ก็อาจถึงขั้นเปิดประเทศไปเลย

หลักการโดยย่อของ “ภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์” ก็คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับวัคซีนครบโดสแล้ว สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวภูเก็ตได้โดยไม่ต้องถูกกักตัว และเมื่ออยู่ครบ 14 วัน ก็สามารถเดินทางไปอื่นได้ ทั้งนี้ กิจกรรมท่องเที่ยวอยู่ภายใต้มาตรการป้องกัน D-M-H-T-T-A (D: Distancing เว้นระยะห่าง M: Mask wearing สวมหน้ากาก H: Hand washing ล้างมือบ่อยๆ T: Temperature ตรวจวัดอุณหภูมิ T: Testing ตรวจเชื้อโควิด-19

และ A: Application ไทยชนะ)

จากการดำเนินการมากกว่า 3 เดือน ทำให้พบว่าโครงการนี้ได้ผลพอสมควร แม้ว่ายอดนักท่องเที่ยวจะไม่ได้ตามเป้า กล่าวคือ การท่องเที่ยวเคยออกข่าวว่า น่าจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาว่าหนึ่งแสนสองหมื่นคน แต่เอาเข้าจริงๆ ปรากฏว่ามีนักท่องเที่ยวสะสม 46,453 คน (ข้อมูลจากจังหวัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตั้งแต่ 1 กรกฎาคมถึง 12 ตุลาคม โดยสายการบิน 509 เที่ยวบิน) การที่นักท่องเที่ยวมาขึ้นน้อยก็คงเป็นเพราะประเทศไทยมีการระบาดของโรคโควิด-19 ค่อนข้างรุนแรง ยอดผู้ป่วยสะสมเกินล้านเจ็ดแสน หรือเกินร้อยละ 2 ของคนไทย ทำให้บางประเทศไม่กล้าเข้ามา ประเทศที่เข้ามาสูงสุดคือ สหรัฐอเมริกา ตามมาด้วยอิสราเอล เยอรมัน และอังกฤษ

ในบรรดานักท่องเที่ยวที่เข้ามา มีการตรวจหาเชื้อโควิด-19 ทุกคนในช่วงดังกล่าว และพบติดเชื้อ 148 คน (ประมาณว่าครึ่งหนึ่งมาจาก 4 ประเทศคือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ อิสราเอล และรัสเซีย) โดยตรวจพบในวันที่ 4 - 7 และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77) ไม่มีอาการ ส่วนผู้ที่มีอาการป่วย ก็ไม่รุนแรง

ในขณะนี้ มาตรการที่จังหวัดภูเก็ตกำลังดำเนิน 5 มาตรการที่เรียกว่า Phuket Tourism Sandbox คือ (1) การสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ (2) การคัดกรองคนเดินทางเข้าจังหวัด (3) การเฝ้าระวังเชิงรุกในพื้นที่ (4) การตรวจทางห้องปฏิบัติการ และ (5) การรักษาพยาบาล ซึ่งเมื่อ

พิจารณาแล้ว ก็ไม่ต่างจากจังหวัดอื่น ๆ มากนัก

เป็นที่น่าสนใจว่า แม้จังหวัดภูเก็ตจะมีอัตราการครอบคลุมของวัคซีนของคนในพื้นที่ในระดับสูง คือได้เข็มที่ 1 ร้อยละ 80 เข็มสองร้อยละ 75 และเข็ม 3 ร้อยละ 40 แต่ก็ยังมีรายงานผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นมาตลอด จากจำนวนต่ำลิบในช่วงเริ่มแซนด์บ็อกซ์ มาจนถึงตอนนี้ วันละร้อยกว่าราย (130-160 รายต่อวัน ในสัปดาห์ที่ผ่านมา) จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า การมีอัตราการฉีดวัคซีนโควิด-19 ในระดับสูงยังไม่สามารถหยุดยั้งการแพร่กระจายเชื้อได้ นักเดินทางต่างชาติก็ยังคงไม่ต้องการเสี่ยงที่จะมาเที่ยวในพื้นที่ที่ยังมีโรคชุกชุม

การที่ภูเก็ตยังมีคนในพื้นที่ที่ติดเชื้ออยู่ประปรายน่าจะเป็นจากมีคนส่วนหนึ่งยังคงไม่ได้รับวัคซีน อาจเป็นจากความกลัวผลแทรกซ้อนจากการฉีดมากกว่ากลัวโรค ในขณะเดียวกัน ก็อาจมีคนต่างพื้นที่เดินทางเข้าในจังหวัดโดยไม่ผ่านกระบวนการคัดกรอง อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้เสียชีวิตจากโรครีแวนโวมลดลงอย่างชัดเจน

บทเรียนจากมาตรการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ที่พอจะรวบรวมได้คือ

1. การดำเนินการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ไม่ได้ทำให้จังหวัดเกิดการระบาดรุนแรง และดูเหมือนสถานการณ์การระบาดจะอยู่ในระดับต่ำซึ่งไม่เป็นปัญหาในการควบคุม

2. การเปิดภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ทำให้จังหวัดเริ่มมีรายได้จากนักท่องเที่ยว ทำให้เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวขึ้น

3. จังหวัดได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ผนึกกำลังฉีดวัคซีนทำให้มีความครอบคลุมสูง เป็นแรงจูงใจที่ทำให้จังหวัดมีการฟื้นตัวจากเศรษฐกิจได้เร็วขึ้น

4. การที่ยังมีรายงานโรคเพิ่มขึ้น อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวยังไม่มั่นใจในความปลอดภัยจากระบาดของโรคในจังหวัด จึงตงวันที่จะเดินทางเข้ามา

5. ในสภาวะที่ยังมีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น มาตรการในการสอบสวนโรคจึงมีความสำคัญ ประเด็นที่ควรพิจารณาคือ ต้องค้นหาต้นตอแหล่งแพร่โรคเพื่อให้สามารถลดกิจกรรมเสี่ยง และควบคุมการระบาดอย่างทันทั่วทั้งที่

6. จังหวัดจำเป็นต้องมีมาตรการเสริมในการเพิ่มความครอบคลุมของวัคซีน เช่น การจัดทีมฉีดวัคซีนเชิงรุกในพื้นที่ที่มีอัตราการครอบคลุมต่ำ การจำกัดหรือควบคุมกิจกรรมเสี่ยงสำหรับบุคคลที่ไม่มีประวัติรับวัคซีน เพื่อเป็นแรงผลักดันให้บุคคลดังกล่าวไปรับบริการ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ใน 3 เดือนที่ผ่านมา พอจะสร้างความมั่นใจให้ได้ว่า เป็นมาตรการที่ได้ผล ไม่ทำให้เกิดการระบาดรุนแรงหรือผู้คนเจ็บป่วยล้มตายเพิ่มมากขึ้น จึงควรที่จะขยายไปยังพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดเปิดประเทศของรัฐบาล เพราะหากสามารถสร้างความครอบคลุมของวัคซีนได้สูงพอ ผู้ติดเชื้อก็就不用มีการเจ็บป่วยที่รุนแรง ประกอบกับมาตรการดูแลรักษาที่ได้ผล โรคโควิด-19 ก็จะคล้ายกับโรคประจำถิ่น เช่น ไข้หวัดใหญ่ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมรุนแรงอย่างที่ผ่านมา

นพ. วิวัฒน์ โรจนพิทยากร
บรรณาธิการ